

Silvia Modig vas ym.

Lakialoite laiksi transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä kohdistuvaa kunnioitusta.

Suomen perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen antaa suojaa henkilöön käyviä tarkastuksia ja pakolla toteutettavia lääketieteellisiä tai vastaavia toimenpiteitä vastaan. Perustuslain 7 §:n säännöksellä ja siitä aiheutuvilla velvoitteilla on kaksi ulottuvuutta. Julkisen vallan on itse pidättäydyttävä loukkaamasta näitä oikeuksia, mutta sen on myös luotava olosuhteet, joissa kyseiset perusoikeudet nauttivat suojaa yksityisiä loukkauksia vastaan.

Henkilökohtaisen koskemattomuuden suoja on osin päällekkäinen perustuslain 10 §:n kanssa. Yksityiselämän suojan lähtökohtana on yksilön oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista siihen. Yksityiselämään kuuluu yksilön oikeus määrätä itsestään ja ruumiistaan.

Perusoikeuksia koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) perustelujen mukaan henkilökohtaisen koskemattomuuden asema perusoikeutena asettaa siihen puuttumiselle korkean kynnyksen. Rajoitusten on oltava hyväksyttäviä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Perusoikeusjärjestelmän kannalta tarkasteltuna rajoitusta voidaan pitää hyväksyttävänä, jos se on välttämätön painavamman intressin turvaamiseksi. Sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen edellytykseksi asetettu lisääntymiskyvyttömyyden vaatimus ei täytä perusoikeuden rajoittamiselle asetettavia edellytyksiä. Lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen ei voida katsoa olevan painavampaa intressiä, jonka suojaaminen edellyttäisi lisääntymiskyvyttömyyttä koskevan säännöksen pysyttämistä voimassa.

Lisääntymiskyvyttömyysvaatimusta arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon perustuslain 22 §:n säännös, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Lisääntymiskyvyttömyysvaatimus ei ole sopusoinnussa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja maamme muiden kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Transhenkilöiden oikeus perus- ja ihmisoikeuksina turvattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityiselämän suojaan edellyttää, että lisääntymiskyvyttömyysvaatimus poistetaan translaista.

Lakialoite LA 43/2016 vp

Lakialoitteen tarkoituksena on vahvistaa transsukupuolisten henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksia.

Lakialoitteessa tehty muutosesitys vaatii myös muutoksen sukupuolen muuttamiseen tähtäävän tutkimuksen ja hoidon järjestämisestä sekä lääketieteellisestä selvityksestä transseksuaalin sukupuolen vahvistamista varten annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1053/2002) 6 §:n 1 momenttiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain (563/2002) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 252/2016, seuraavasti:

1 §

Vahvistamisen edellytykset

Henkilö vahvistetaan kuuluvaksi vastakkaiseen sukupuoleen kuin mihin hänet on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään merkitty, jos hän:

- 1) esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja että hän elää tämän mukaisessa sukupuoliroolissa; sekä
- 2) on täysi-ikäinen; ja
- 3) on Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2017.

Lakialoite LA 43/2016 vp

Helsingissä 23.6.2016

Silvia Modig vas
Susanna Huovinen sd
Saara-Sofia Sirén kok
Hanna Kosonen kesk
Touko Aalto vihr
Stefan Wallin r
Sari Raassina kok
Jaana Pelkonen kok
Outi Mäkelä kok
Juhana Vartiainen kok
Kai Mykkänen kok
Sari Sarkomaa kok
Eva Biaudet r
Mats Nylund r
Anna-Maja Henriksson r
Mikaela Nylander r
Mats Löfström r
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Heli Järvinen vihr
Jyrki Kasvi vihr
Olli-Poika Parviainen vihr
Antero Vartia vihr
Johanna Karimäki vihr
Ozan Yanar vihr
Krista Mikkonen vihr
Ville Niinistö vihr
Pekka Haavisto vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Emma Kari vihr
Jani Toivola vihr
Anders Adlercreutz r
Satu Hassi vihr
Elsi Katainen kesk
Matti Vanhanen kesk
Mikko Kärnä kesk
Antti Kaikkonen kesk
Arto Pirttilahti kesk
Timo V. Korhonen kesk
Annika Saarikko kesk
Hannakaisa Heikkinen kesk
Aila Paloniemi kesk
Markku Rossi kesk
Mika Lintilä kesk
Kimmo Tiilikainen kesk

Lakialoite LA 43/2016 vp

Petri Honkonen kesk
Eeva-Maria Maijala kesk
Tuomo Puumala kesk
Erkki Tuomioja sd
Ilkka Kantola sd
Tytti Tuppurainen sd
Tarja Filatov sd
Anneli Kiljunen sd
Riitta Myller sd
Sanna Marin sd
Ilmari Nurminen sd
Timo Harakka sd
Nasima Razmyar sd
Joonas Räsänen sd
Tuula Haatainen sd
Krista Kiuru sd
Satu Taavitsainen sd
Pia Viitanen sd
Sirpa Paatero sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Maarit Feldt-Ranta sd
Ville Skinnari sd
Antti Rinne sd
Antti Lindtman sd
Suna Kymäläinen sd
Katja Taimela sd
Elina Lepomäki kok
Ulla Parviainen kesk
Matti Semi vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Anna Kontula vas
Markus Mustajärvi vas
Jari Myllykoski vas
Annika Lapintie vas
Li Andersson vas
Hanna Sarkkinen vas
Paavo Arhinmäki vas
Katja Hänninen vas
Kari Uotila vas
Harry Harkimo kok
Harri Jaskari kok